

STICHTING
VRIENDENKRING NEUENGAMME

Beleidsplan 2019-2020

1. INLEIDING

Neuengamme was tijdens de Tweede Wereldoorlog een Duits concentratiekamp. Het kamp lag in de buurt van Hamburg, bij het dorp Neuengamme. Het kamp werd in 1938 geopend als buitenkamp van het concentratiekamp Sachsenhausen bij een steenfabriek van de plaatselijk SS. Het groeide uit tot een complex van het hoofdkamp met 92 buitenkampen waarin uiteindelijk ruim 106 duizend gevangenen uit 28 landen gevangenen hebben gezeten. Door het onmenselijke regime op het kamp, overlijden 55 duizend gevangenen.

Er hebben bijna zeventuizend Nederlanders in Neuengamme gevangen gezeten. Onder hen waren communisten en andere bij het verzet betrokkenen, anti-Duitse politiemensen en de mannen die uit Putten werden meegenomen als vergelding voor een aanslag van het verzet in de omgeving van Putten. Van ongeveer 1200 Nederlandse gevangenen is zeker dat ze het hebben overleefd. Tot de overlevenden behoren onder meer de later bekend geworden journalist W.L. Brugsma en de psychiater A. van Dantzig.

In 1993 is de Stichting Vriendenkring Neuengamme opgericht onder meer om de nabestaanden van slachtoffers van Neuengamme zoveel mogelijk hulp te bieden bij het zoeken naar informatie over hun omgekomen familieleden of vrienden. De Stichting Vriendenkring Neuengamme is aangesloten bij de internationale organisatie Amicale Internationale de Neuengamme (A.I.N.).

Dit meerjarenbeleidsplan beschrijft hoe de Stichting Vrienden van Neuengamme (SVN) in de komende twee jaar invulling wil blijven geven aan de bijzondere opdracht waarvoor zij is opgericht.

2. VISIE

Het aantal overlevenden van het kamp Neuengamme neemt in de komende jaren verder af, zodat de Vriendenkring uiteindelijk een organisatie zal worden voor nabestaanden en geïnteresseerden. De belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog neemt tegelijkertijd toe, zoals de belangstelling voor de Eerste Wereldoorlog in landen als Engeland, Frankrijk en Duitsland ook is toegenomen na het overlijden van de getuigen.

Een aantal taken van de SVN neemt af en verdwijnt. Het bestendigen van de banden tussen de overlevenden van dit kamp zal verder afnemen. Dat geldt ook voor het waar nodig en mogelijk bieden van hulp aan overlevenden en nabestaanden.

Er worden ook taken bij de SVN geïntensiveerd. Zo wordt samenwerking met andere organisaties met soortgelijke doelstellingen, nationaal en internationaal, steeds belangrijker. Niet

alleen door het landelijke beleid dat op bevordering van die samenwerking is gericht, maar ook door de afhankelijkheid ervan voor het bereiken van de overige doelstellingen als het vergroten van de bekendheid van de gebeurtenissen in het kamp en de nasleep ervan.

Niet alles zal veranderen. Het in leven houden van de nagedachtenis van de omgekomenen, en het daarbij betrekken van de nabestaanden, is een blijvende doelstelling. Dat geldt ook voor het binnen de Nederlandse samenleving geven van bekendheid aan de gebeurtenissen in het concentratiekamp Neuengamme en de nasleep daarvan, en de Nederlandse betrokkenheid daarbij. Ten aanzien van dat laatste, komt er in zekere zin een nieuwe taak bij om in samenwerking en met gebruik van digitalisering invulling aan die opdracht te geven.

3. DOELSTELLINGEN

De SVN dient het algemeen, maatschappelijk belang tot de herinnering aan de misdaden die Nederlanders in Kamp Neuengamme tijdens de WOII zijn aangedaan en de herdenking van degenen die daarbij zijn omgekomen. Daartoe zijn vijf kerndoelstellingen verwoord:

3.1 *De nagedachtenis aan omgekomenen in het concentratiekamp Neuengamme levend houden en de nabestaanden van deze omgekomenen hierbij betrekken.*

Dit hebben we de afgelopen jaren gedaan door intensief onderzoek te verrichten naar de geschiedenis van de Nederlanders in Neuengamme en de ramp in de Lübeckerbocht. Dat resulteerde in de uitgave van twee boeken: *Nederlanders in Neuengamme*, tegenwoordig 4e druk en *De ramp in de Lübeckerbocht* die in april 2011 werd gepresenteerd. Feitelijk hebben deze boeken een functie als monument. Het geeft nabestaanden en geïnteresseerden de mogelijkheid zich in het lot van de Nederlanders in Neuengamme te verdiepen.

Daarnaast is het bestuur met een Tweede Kamerdelegatie met onder andere de toenmalig voorzitter van de Tweede Kamer mevrouw G.A. Verbeet naar de Gedenkstätte Neuengamme geweest.

Sinds een aantal jaren hebben we ook een digitaal monument voor de omgekomenen in het concentratiekamp Neuengamme: <https://monument.vriendenkringneuengamme.nl/>

Dit is een monument in beweging. Nabestaanden kunnen informatie en afbeeldingen toevoegen en met andere belangstellenden uitwisselen. Hiermee richten we ons bewust op een jongere doelgroep, om te zorgen dat het verhaal over het concentratiekamp Neuengamme verteld blijft worden.

In verband met dit monument is de database van de vriendenkring overgedragen aan de Oorlogsgravenstichting, die deze in haar eigen database geïncorporeerd heeft. De Oorlogsgravenstichting streeft na dat ook andere organisaties zich op een vergelijkbare manier aansluiten, waardoor de informatie van de verschillende groepen voor iedereen toegankelijk wordt

en met elkaar gecombineerd.

Het monument van de vriendenkring is hierin een pilot en de vriendenkring zelf heeft hierin een ambassadeursrol.

3.2 De band tussen nabestaanden van dit concentratiekamp bestendigen.

Jaarlijks organiseert SVN een contactdag waarin nabestaanden met elkaar in gesprek kunnen. Ook worden hierop afgestemde lezingen gegeven waarin de laatste stand van zaken aan de orde komt, m.b.t. thema's die onze vrienden interesseren. Daarnaast organiseren we, als het enigszins mogelijk is, jaarlijks een reis naar de Gedenkstätte met nabestaanden. We hebben hierbij in het verleden schoolklassen betrokken en inmiddels ook studenten Geschiedenis van de Hogeschool Leeuwarden en Hogeschool Windesheim. Het is het streven dit ook in de toekomst te blijven doen, zodat het verhaal van de overlevenden en de nabestaanden van oud-gevangenen doorverteld blijft worden.

3.3 Waar nodig en mogelijk hulp en bijstand bieden aan nabestaanden.

Wij staan in nauw contact met nabestaanden en bieden ze ondersteuning waar dat nodig is. Daarnaast beheert een actief lid van de vriendenkring een database waarin alle informatie m.b.t. tot oud-gevangenen aanwezig is die we verzameld hebben in de laatste jaren. Regelmatig richten nabestaanden zich met vragen tot dit lid. Ook biedt het bestuur hulp bij het zoeken naar informatie.

3.4 Het bevorderen van samenwerking met andere organisaties, zowel nationaal als internationaal, met soortgelijke doelstellingen.

De vriendenkring Neuengamme is vertegenwoordigd in het C.O.V.V.S: Centraal Overleg Voormalig Verzet en Slachtoffers, en in de Amicale Internationale, waarin vriendenkringen rond Neuengamme uit andere landen vertegenwoordigd zijn en neemt deel aan de Beirath van de Gedenkstätte Neuengamme.

In de komende jaren voorzien we intensivering van de samenwerking. Het landelijk beleid stuurt daar ook op aan. In relatie tot het Digitaal monument is in dit verband de samenwerking met de Oorlogsgravenstichting al genoemd.

3.5 Het binnen de Nederlandse samenleving bekendheid geven aan de gebeurtenissen in het concentratiekamp Neuengamme en de nasleep daarvan, en de Nederlandse betrokkenheid daarbij.

Dat is de afgelopen jaren gebeurd door het uitgeven van de eerder genoemde boeken *Nederlanders in Neuengamme*, *De ramp in de Lübeckerbocht*, *Herinneringen aan Neuengamme* van Jan van der Liet, en het bieden van ondersteuning bij de totstandkoming van andere boeken die (deels) over

Neuengamme gaan:

Arend Hulshof, *Rijpstra's ondergang. Het lot van een burgemeester in Oorlogstijd*. Querido. 2015

Josee Huurdeman, *Ondergronds in de oorlog. Verhalen uit de Gelderse Vallei, Veluwe en Krimpenerwaard*. Historische Kring Leusden 2019

Frank Krake, *De laatste getuige*. Uitgeverij de Achtbaan. 2018

Martine Letterie, *Oorlog zonder vader*. Leopold, 2008

Martine Letterie, *De genen van mijn vader*. Prometheus, 2015

Ook heeft de vriendenkring ondersteuning geboden bij de film *Sonny Boy*, waarin de ramp aan de Lübeckerbocht een prominente rol speelt en bij verschillende televisie-items en documentaires, zoals de twee afleveringen van *Andere Tijden: De Ramp met de Cap Arcona* en *Het laatste Hoofdstuk*.

Zelf heeft de vriendenkring een YouTube-kanaal, waarop ze in meerdere delen zelf opgenomen en gemonteerde interviews met oud-gevangenen Cor Bos en Jan van der Liet hebben gepubliceerd. Het is de bedoeling op dit kanaal andere interviews te publiceren die ooit gemaakt zijn door de Gedenkstätte Neuengamme.

Bovendien zal de vriendenkring aanspreekpunt blijven voor schrijvers, filmers en journalisten die over Neuengamme en de geschiedenis daarvan willen publiceren.

4. WIJZE VAN UITVOERING

4.1 Werkzaamheden

De jaarbijeenvakkomsten in Nederland, de jaarlijkse reis naar de Gedenkstätte, de vraagbeantwoording, deelname aan overleg met de samenwerkingspartners, het bestuurlijk overleg en het periodiek samenstellen en uitgeven van het Neuengamme Bulletin behoren tot de reguliere activiteiten. Deze worden door de bestuursleden en vrijwilligers om niet verricht. Daarnaast zijn er projecten, zoals de vervaardiging van de boeken (reeds afgerond), het onderhouden van het digitaal monument, en het voornemen om het YouTube-kanaal verder te vullen.

4.2 Bestuurlijk

De bestuurders mogen niet over het vermogen van de instelling beschikken alsof het zijn eigen vermogen is. Geen van de bestuursleden mag een meerderheid van de zeggenschap hebben. De bestuursleden mogen geen andere beloning ontvangen dan een vergoeding voor gemaakte onkosten en een niet bovenmatig vacatiegeld. Een bestuurder of een (gezichts)bepalend persoon mag niet onherroepelijk veroordeeld zijn wegens aanzetten tot haat, aanzetten tot geweld of gebruik van geweld in de afgelopen vier jaar.

4.3 *Financieel*

Voor de financiering van de activiteiten put de SVN uit de volgende inkomsten:

- . jaarlijkse donateursbijdrage van de Vrienden;
- . additionele donateursbijdragen, bijvoorbeeld voor de jaarlijkse dag en reis;
- . giften en nalatenschappen
- . materiele sponsoring, als beschikbaarstelling van ruimte voor vergadering door DHV
- . incidentele subsidies, als voor de herdenkingsreis;
- . projectmatige financiering.

4.4 *Randvoorwaarden aan de uitvoering*

De SVN heeft een kascommissie die jaarlijks controle verricht en haar bevindingen rapporteert. De middelen zijn ondergebracht op een spaarrekening waarmee niet wordt belegd of anderszins risicodragend mee wordt omgegaan. De besteding van de middelen vindt uitsluitend plaats conform de doelstellingen en statuten en hier wordt ook door het bestuur op toegezien. Zo kan de belastingdienst ook uit de administratie de aard en omvang van de aan de afzonderlijke leden van het bestuur toekomende onkostenvergoedingen en vacatiegelden opmaken, de aard en omvang van de kosten die zijn gemaakt ten behoeve van de werving van gelden en het beheer hiervan.

De SVN heeft geen winstoogmerk. Wanneer er incidenteel exploitatieoverschot ontstaat, wordt deze aangewend ten bate van het algemeen nut. Er mag niet meer vermogen worden aangehouden dan redelijkerwijs nodig is voor de continuïteit van de werkzaamheden ten behoeve van de doelstelling. Het vermogen dient conform de statutaire doelstelling feitelijk te worden besteed. De kosten van werving van gelden en de beheerkosten van de instelling zijn in redelijke verhouding tot de bestedingen ten behoeve van het doel van de instelling. Bij opheffing zal een batig liquidatiesaldo worden besteed aan een kwalificerende goed-doel-instelling, dan wel op enige andere wijze die het algemeen belang dient.